

עלון דברי חיים לפרשת תצוה – שבת זכור ולפורים

בית המדרש יהיו מעשיו קודש קודשים, משום ששם נפגש עם אנשים שהשפעתם לא כל כך טובה. ב' מי שהוא קודש בבית המדרש בין תלמידי חכמים, מחוץ לבית המדרש בעיני ההמון יחשב כקודש קודשים. ולכן צריך להיזהר מאד אף בכל דבר קטן שעושה שלא יהיה בזה חילול ה'.

רבי משה פיינשטיין

לשבת זכור

הטעם שנקרא שבת זכור, יש לומר בדרך רמז כי הגמרא בחולין אומרת: המן מן התורה מניין? שנאמר "המן העץ" אשר צויתך לאכול ממנו אכלת. ונשאלת השאלה, נכון שמצאנו את המילים "המן ב"המן העץ", אבל מה הקשר בינם לבין המן צורר היהודים?

אלא, התירוץ הוא: שהקב"ה שאל את אדם הראשון בדרך ספק "המן העץ", ומוזה נוצרה בלבו של האדם תולעת הספק, ואחרי דורות יצא מזה המן חדש... המן צורר היהודים!

כי הספיקות שיש לאדם הוא שורש כל הבעיות, הוא ה"המן" של כל הדורות, והוא גרם להמן של אותו דור לצוץ ולפרוח בחסות הספיקות, ולכן שבת זו נקראת "שבת זכור", בשבת זו אנו זוכרים ולא נותנים לנו להיכנס בספיקות...

חידושי הרי"ם

לפורים

"ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך"

אומרת הגמרא: בא גבריאל ועשה לה זנב. מדוע נענשה ושתי דווקא בעונש זה שנעשה לה זנב? וכן יש לתמוה, הלא "אין כל חדש תחת השמש", וזנב לאדם זוהי בריאה חדשה?

על הפסוק בבראשית "ויהי האדם לנפש חיה", מובא במדרש: רבי יהודה אמר, מלמד שעשה לו עוקץ כחיה [דהיינו זנב - מתנות כהונה], וחזר ולקחו מפני כבודו. אולם כשעברה ושתי על חוקי הצניעות וחיללה כבודו של בנות ישראל, נענשה כמידתה והושפל כבודה וחזר לה הזנב שנברא בעת בריאתה.

"ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם קודש לה" [כ"ח, ל"ו]

במשנה במסכת סוטה אמרו: במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש - על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול, שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ. ופירש רש"י שזה מפני ששם ה' כתוב עליו.

והקשו המפרשים: אם כן, איך הכהנים במקדש מגביהים את ידיהם על גבי ראשיהם, והלא התפילין נמצאות על ראשם ובתפילין יש הרבה שמות? ותירצו, ששונה דינו של הציץ כי השם שבו הוא גלוי, מה שאין כן בתפילין שהוא מכוסה.

ועל כך יש לשאול מהגמ' שאמרו במסכת שבת דף י"ב: חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה, קל וחומר מציץ: מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה "והיה על מצחו תמיד" - שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה - על אחת כמה וכמה! עד כאן דברי הגמרא. אמנם לכאורה קל וחומר זה ניתן לפרוך, שכן הגבהת ידים למעלה מהראש תוכיח, שבציץ אסור משום שהשם שבו גלוי - ובתפילין מותר מפני שהוא מכוסה?

אמנם יש לומר, שיש נפקא מינה בין פעולה גלויה לפעולה שאינה גלויה: בהגבהת הידים, שהיא פעולה גלויה, שייך לחלק בין תפילין לציץ ולומר שדווקא בציץ אסור, אבל בתפילין שבהם השם מכוסה אין בהגבהת הידים למעלה מהראש משום ביזוי כלפי השם הנכבד והנורא, אולם לענין היסח הדעת, שמצד עצמו אינו ניכר כלל, יש לומר שאין נפקא מינה בין מכוסה לגלוי, שגם ציץ הגלוי נחשב כמכוסה לענין זה, שהרי אין נראה לעין שום קלות נגד השם הנכבד, ואם כן אין לפרוך את הקל וחומר מציץ לתפילין!

רבי צבי פסח פראנק זצ"ל

"והיה המזבח קודש קודשים" [כ"ח, ל"ז]

וצריך ביאור מדוע מזבח הנחושת שהיה מחוץ להיכל, נקרא קודש קודשים גם כאן וגם להלן בפרק מ' פסוק י', ולעומתו מזבח הקטורת שעומד בקודש עצמו נקרא רק "קודש" להלן בפרק מ' פסוק ט'?

ויש להסביר בב' אופנים: א' מי שמעשיו בבית המדרש פנימה הם קודש, צריך לראות ולדאוג שמחוץ לכותלי

וזהו שאמר הכתוב **"ואת אשר נגזר עליה"**, מששת ימי בראשית, ואין בזה כל חדש תחת השמש.

האמרי אמת מגור

"ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים"

גם בהמשך כתוב אותה הדגשה **"ביד הסריסים"**, "כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשורוש ביד הסריסים".

ולכאורה תמוה לשם מה מדגיש הכתוב פעמיים כי מאמר המלך הועבר **"ביד הסריסים"**, לכאורה העיקר הוא שושתי לא צייתה לדבר המלך, ומה ענין הסריסים לכאן?

כידוע, התפקיד לשמור על בית הנשים של אחשורוש ניתן דווקא לסריסים, שבהם לא היה חשש שהם יזנו עם הנשים שעליהם הם מופקדים.

כשהמלך שלח למלכה סריסים, היא נעלבה – מדוע בחר המלך לשלוח לי את דברו דווקא **"ביד הסריסים"**? האם הוא לא סומך עלי? האם הוא מפחד שאזנה בדרך? מסיבה זו היא מיאנה לבוא, ואף השיבה לו במילים פוגעות: תזכירו לו שהוא בעצם רק שומר אורוות סוסים...

כששמע המלך את סירובה של המלכה להתייצב לפניו, חמתו בערה בו לאין ערוך רק מפני ששלח לה **"ביד הסריסים"**, שכן הוא אמר לעצמו: אם הייתי שולח לה שרים רגילים, היא עוד היתה יכולה לפטור עצמה בתירוץ שהיא צנועה ואינה רוצה לבוא עם מישהו אחר, אך מאחר ששלחתי לה סריסים, שוב אין לה תירוץ...

כעת ברורה הדגשתו הכפולה של הכתוב, ללמדנו, כי מיאונה של ושתי לבוא אל המלך, כמו גם רוגזו של אחשורוש, נגרמו משום שהמלך שלח לה את דברו **"ביד הסריסים"**!

החתם סופר

"וזהו הנה תאמרנה שרות פרס ומדי אשר שמעו את

דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזיון וקצף"

לכאורה פסוק זה נראה כחזור על הפסוק שלפניו שבו נאמר **"כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אחשורוש אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה"**, שכן מדוע חשוב להדגיש שאף השרות יספרו את דברי ושתי לכל שרי המלך?

אלא שכך היה המעשה: ושתי ערכה משתה לאלפי נשים, לפתע הופיעו סריסי המלך וביקשו ממנו לבוא כדבר המלך. לאחר משא ומתן רואות כל הנשים כיצד

ושתי נשארה במסיבה. מה שלא ידעו כל הנשים הוא המסר ששלחה ושתי לאחשורוש, להזכיר לאחשורוש שהוא בעצם רק **"שומר אורוות סוסים"**, ביד הסריסים. זאת לא שמעו כי אם נשות השרים שישבו בקרבתה.

ואלו הן דברי שרי פרס ומדי למלך: **"כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אחשורוש אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה"**, את מעשה ושתי אשר לא באה בפקודת המלך – זאת יודעות כבר כל הנשים, אלא שיש כאן תוספת, גרועה יותר מבחינת המלך: **"וזהו הנה תאמרנה שרות פרס ומדי אשר שמעו את דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזיון וקצף"**, כלומר, נשות השרים ששמעו את דבר המלכה, יאמרו זאת לכל השרים, ואז יהיה בזיון וקצף...

ומתוך האור

מילתא דבדיחותא

רב מליטא הגיע לארצות הברית ונשא דרשות בכמה כינוסים של יהודים. מספר רפורמים הזמינו אותו לדרוש ב"טמפל" שלהם, אולם הרב, כמובן, לא רצה, אך הסכים לדרוש בפניהם במקום אחר.

נשיא קהילתם שהזמין את הרב לנאום, ביקש ממנו תחילה להסביר סיבת סירובו להיכנס ל"טמפל" שלהם.

השיב הרב כך: בעיירה אמריקאית קטנה היו בית כנסת אורתודוקסי, וב' טמפלים, א' קונסרבטיבי וא' רפורמי. בשלושתם היתה קיימת בעייה רצינית של סנאים המסתובבים בבניינים. לפיכך, כל קהילה, בדרכה שלה, קיימה ישיבה כדי לדון בבעייה.

האורתודוקסים הגיעו למסקנא שצריך לפזר רעל כנגד הסנאים, ואכן כעבור זמן מה לא היו יותר סנאים.

הקונסרבטיבים החליטו שעליהם לטפל בסנאים בסגנון הראוי של אחריות קהילתית ופעילות חברתית. הם לכדו את הסנאים באופן בלתי מזיק, ושחררו אותם בפארק שבקצה עיירה, רק כדי להיווכח שבתוך ג' ימים הופיעו כולם בחזרה ל"טמפל".

בטמפל הרפורמי נערכו מספר ישיבות ארוכות, ובהן ניתנה לכל החברים זכות להביע את דעתם, לבסוף הם החליטו לקבל את הסנאים כחברים בקהילה, עכשיו הם רואים אותם רק ביום כיפור...!

הוסיף הרב: מדוע אם כן שאחריב את ה"טמפל" שלכם, ואגרום לסנאים לבקר אצלכם אף באמצע השנה...

שבת שלום! פורים שמח!

יוצא לאור לרפואה שלימה **יקותיאל בן אלישבע** נ"י

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com